

TEORIE ETNICITY A ANTROPOLOGIE EVROPY 2

ŘECKO

- = oblast Peloponésu = 800 př.n.l. – nová éra řeckých městských států, stávají se primární velmocí
- = velmi častil se dne odvolávají na svojí kulturu
- = vliv Byzantské a Osmanské říše

Migrace: 1. strach před Turky, odchod inteligence na západ
2. odchod těch, kteří se nechtějí islamizovat, do hor, tam totiž osmani nejsou schopni vytvořit administrativně správu

= pevná statnost, pevně zakořeněna islamizace a migrace

Osmani

- integrační politika
 - vytváří atmosféru strachu a násilnosti (z toho vychází i dnešní muslimové, jine nab. považují za špatne)
 - neverici = nemohou vlastnit půdu, být učedníky, nemohou sloužit v armádě, platí vyšší daně
- = řeckove nesnadný přechod k islámu, slabá vůle islamistu, mocnost později i jiných naboženství (u Albánie, Kosova a Hercegoviny snadný přechod) – dnes jsou muslimové u Thrákie
= někteří konvertité se vydávají za pravoslavné, aby nemuseli platit tak velké daně

= **16-17- st.** – rozšíření měst na Peloponésu, návrat migrantu z hor, výtvaru se městská diskontinuita (chybí zastoupení některých slohů, kvůli opuštění měst, středověká kultura pouze pozůstatky malých kostelíků), v Aténách byli architekti z Uherska ► v 19. st památky antické

1829 – vznik současného řeckého státu, konec závislosti na osmanské říši, postupně se připojují ostrovy mluvící Řecky

= po 1.sv.v. získává některé části makedonské provincie, vytyčují ale silné etnické hranice kvůli národnímu sebecitění, odtažitý postoj vůči ostatním
= severní část ovlivněna makedonskou menšinou, hlásí se k odkazu A. Makedonsko, i kyz mají slovansky původ (u Solune)

1949 – inklinují po občanské válce k západu

1950 – členem NATO

1951 – členem EU (nebylo to náhodou ještě EHS?)

= před 2.sv.v. – Soluň – slovanská
- Thrákie - turecká
= 60% reku ve městech – Athény, Solun

Jiné menšiny

- zpátky z Afriky se vracejí řekové (severní Etiopie), v Řecku považováni za cizince (u nás to samé po návratu Čechu z Ukrajiny)
- 95% řeků
- **Turci** – 60 tisíc, jediná uznaná menšina, na severu
- **Pomakove, Gruzínci, Pákistánci, Ukrajínci, Romove**
- **Bulhaři** – 67tisíc, **Rumuni** -29tisíc
- **Albánci** -200 tisíc, najímání na manuální práci

1949 – migrace maked. reku do cech, tlak na jazykovou integraci, měli špatné ekonomické podmínky

= část reku žije v zahraničí – Přední východ, Albánie, Itálie, Rusko, Austrálie, USA)tady si stále zachovávají svůj jazyk

Kmotrovsky princip – pouto kodifikovaná subkulturou, ten co přijede do migrantské země dřív se postará o nove příchozí, dokud se nebudou moc postavit na vlastní nohy ► snaha vytvářet domovské pouto i v cizím prostředí, tzv. struktura ve struktuře

MAKEDONIE

= odštěpení z Jugoslávské republiky, držela se mimo válečný konflikt
= původně součást Srbska
= zahrnují SZ část historické Makedonie

-*Vardarska Makedonie* - SZ, historická Makedonie
-*Pyrenejská Makedonie* – Bulharska Makedonie
-*Egejská Makedonie* - Řecko

6-7. st. – příchod Slovanů, vliv Osmanu a Bulharu – ortodoxní křesťanství Osmanské říše

14. st. – dobytá Turky, turecká nadvláda až do r. 1913, snaha islamizovat, úspěšnější než v Řecku (17% muslimu)

1913 – rozdělena mezi Bulharsko a Řecko a Srbsko

1918 – snaha vytvořit něco blízkého celistvé monarchii z Království Srbu, Chorvatu a Slovinců ► vytvoření Vardarske vrchoviny

1929 – M. součástí Království SHS (Srbů, Chorvatů a Slovinců)

1944 – dvě Makedonie podle Tita, doufal ve spojení

-po 2.sv.v., Tito nechtěl respektovat menšiny, ale bylo jich asi moc nebo co, tak musel

1963 – Makedonie jako 1 ze 6 republik v Jugoslávii (Sociální republika Makedonie)

1991 – vyhlášena nezávislost (ze srbské strany nikdy nebyla uznána)

= pravoslavní křesťané

Jiné menšiny :

- **Albánci** – muslimové, po 2.sv.v. nebo při konfliktech v kosovu
- **Rómové** – největší koncentrace v E.
- **Makedonců** – 75%

ALBÁNIE

-velice rozvíjející stát

-země, která má poměrně hodně Albánců v zahraničí

-stát, který se sám odvozuje především od jaderské populace, která je považována za původnější obyvatelstvo balkánského poloostrova

-hlásí se od **Irigrů**-skupina obyvatel, která bývala na pobřeží jaderského moře a to i v oblasti Chorvatska, pásu Istrie až směrem na jih→byli vytlačováni antickým obyvatelstvem na sever, do horských oblastí→slovanský obyvatelstvo je tlačilo na jih→pravděpodobně se usadili v hornatých oblastech Albánie→část z nich je pravoslavná a část muslimská-víra, která je muslimská, ale je to uvolněné (díky persekuci za totality)

-jsou ovlivněni Řeckou kulturou a Římskou kolonizací

1912 – vyhlášena nezávislost na osmanské říši

1939 - monarchie→poté okupována Itálií-úspěšná okupace-Albánci spolupracovali s Italským nacismem

1945-1990-komunisté-diktátor Empero Hodži – zákaz stěhování, kvůli zemědělství snaha udržet lidi na vesnicích- říkají, že v posledních letech režimu byl režim pragmatický-mocenský pragmatismus, který když se uplatňoval v praxi byli na jednu stranu pro ten stát užitečné, ale v nějaké dlouhodobé perspektivě zhoubně→nedocházelo tu ke spontánní urbanizaci

1985 - se zmírňuje po smrti Hodži→od roce **1992** zde vzniká *pluralitní demokracie*

-hlavou státu je prezident, je republikou

-stát relativně malý a chudý-3,5 mil. obyvatel

-vytvořili se naprostou izolaci-nevzniklo to z viny Albánců, ale že do té izolace byli vehnáni (původně snaha o spolupráci s Bulharskem a Jugoslávii)

- velká část Albánců žije v zahraničí – sousední státy, Kanada, USA, Austrálie

-tvrdí osobě, že nejsou nacionalističtí-je zde lokální patriotismus

-v současné době neexistuje v Alb. pol. strana která by byla silná

KOSOVO – dělí se na Kosovo a Metochii

-území Srbska a Jugoslávie→bylo územím slovanským (6.st.)→později pravoslavným

-byla ukotvena v oblasti Řecka, centrem Srb. státnosti bylo město Niš

-silný vliv východořímské říše→pravoslaví

-postupně expandovalo v pol **14.stol.** →povedlo se jim ovládnout velkou část Balkánu (Dušan Veliký)

1389 - Srbské království začalo zanikat → dostávali se pod nadvládu Osmanské říše
- postupně obyvatelstvo toho království mělo dvě možnosti - *konvertovat k islámu nebo odejít pryč*
- centrum statnosti se přesouvá do Bělehradu - dochází k převrstvení Kosovských Albánců (na místo po Kosovských)
- při vzniku samostatné Jugoslávie se situace obrátila → kos. obyvatelé byli přesídlováni na své území
- Srbové byli poměrně silnou opozicí, Chorvati byli „kamarádi“ korovců

1940-1941 – obsazeno Itálií, pomocníky fašistického režimu, Srbové v opozici, pak dochází opět k nárůstu obyvatel

1989 – bitva na kosovském poli – Srbsko x Osmanům, ti vítězí

1991 – rozdělení Jugoslávie – Srbsko kontroluje Kosovo, dnes je pod vojenskou správou

Jiné menšiny :

- **Srbové** – 10%
- **Albánci**

= rozpad iniciovaný z venku → **vzniká Chorvatsko** (pod vedením Mustafoců – povstalci, fašisti), těm se daří díky Německu, patří sem i Bosna i Hercegovina (pod vedením Rakouska-Uherska)

= Chorvatsko je důležité pro Maďarsko kvůli přístupu k moři

= v té chvíli částečná autonomie, až po r. **1941** nezávislost (**1929** má nezávislost Jugoslávie)

= jsou x Srbům a cikánům – idea fašismu, proti Srbům proto, že jsou jim kulturně nejbliže, politická rivalita, chtějí je vyhladit

1945

- zrovnoprávní Jugoslávie, neexistuje majoritní národ ► Titova politika
- v kraji nebyl úřední jazyk, mluví se tím, kterým mluví převážná část menšin
- ve Slavonii Češi (i české školství)

= tento stav trvá i po roztržce s komunistickým blokem, žádné persekuce, volnost

= v 70. letech se systém hroutí → vrchol po Titově smrti **1980** → hlavně ekonomický propad

= **Separatistické hnutí** – Srbové – výsadní postavení, snaha o udržení konfederace, pak se přidávají i Chorvati a BH X nim se staví armáda (největší bouře **1989**)

25.06.1991 = ukončení federace = Slovinci, Chorvati, Makedonie to chápe, ale armáda se cítí být konfederací, proto nepokoje neustávají

= první se odděluje Slovinsko (pomocí domobrany se brní x jugoslávské armádě, i blokady u Ljublany)

= Chorvatsko problém u Krajků a Slavonie (armáda zde na straně Srbů)

1992 – boje končí → Srbsko a Chorvatsko samostatná část

KONFLIKTY:

1299-1922 = Turecká říše

1389 = Kosovo pole

1453 = dobytí Konstantinopole (pád byzantské říše)

1683 = bitva u Vídně

1699 = Karlovičský mír – uzavření dohody, osmani pouštějí část Balkánu)

1878 = Berlínský kongres – nové uspořádání Balkánu – SHS + samostatná rep. BH, pod RU)

1991 = rozpad Jugoslávie

=po 1 sv.v. dochází k rozdělení Makedonie, ustanovení Bulharska, Makedonie sahá do současných hranic Řecka
=po 2 sv.v. řešení problémů, velká změna hranic

Městské sítě – typy měst

1.města závislá ne vesnicích (Toledo, Dubrovnik)

- centrum – periferie – tento stav tady funguje
- město nemůže bez vesnického zázemí fungovat
- nemusí spolu mít nutně něco společného (město má peníze, ne zboží)
- středomořská, dlouhodobá historická kontinuita
- Mediteránní

2.protestantská města (Kopenhagen)

- hodnota práce sociálního úspěchu převládá, kvůli náboženství
- strohé, čerpání zážitků náboženských a uměleckých

3.města vytvořená uměleckou činností

- slouží k obchodnímu profilu
- diskontinuální historický vývoj
- Budapešť (kont. vývoj), Vídeň (rychlý urb. rozvoj)
- lidé spíše pro město, ne pro stát, multikulturní

4.zaalpská (Cheb, Riga, Vilnius, Varšava)

- typ města pro střední Evropu, uměle zřizováno panovníky, šlechtou a církví
- pro kolonizační či správní účely (půda za služby, zakládání měst kvůli profitu)
- stereotypní, neměnná, stále stejná

5.daleko od vesnic (Petrohrad, Moskva)

- ne spojeny s vesnicí

6.muslimská (Sarajevo)

- jinak nastavený prostor veřejný a soukromý (soukromý striktně odděleno)
- u nich jsou naše soukromé prostory veřejné (obchod, dílna – povídají si tady, scházejí se-muži –veřejné/ženy doma-soukromé)
- Sarajevo – okolo 30. let dole muslimové a nahoře Srbové

= města es různě míchají a vrství

BULHARSKO

= součástí říše Alexandra Makedonského, Římské říše

= v 6. st. příchod slovanské populace

681 – vzniká bulharská říše, byla větší než dnes (i část Srbska)

10. st. – část Byzantské říše, po jejím rozpadu část Osmanské říše (až do roku **1908** → Bulharská monarchie)

= turecká menšina, někteří Slované si ponechali muslimskou víru

1912 – balkánská Válka s Tureckem → rozšiřují své území (i část území současného Řecka)

- neustálé spory o hranice s Řeckem i Srbskem, spor o Makedonii (chápejí ji jako součást Bulharska)

- **1.sv.v.** – vytvořena hranice Bulharska, po ní i vojenská hranice

- **2.sv.v.** – neutralita – v roce **1941** pak spojenec Německa

1945 – komunistickým státem až do roku **1989**

Jiné menšiny:

- demograficky jsou na tom špatně, z 9 mil. obyvatel na 7
- **Turci, Arménci, Židi, Irové, Řekové, Rómové**
- **Makedonci** – jsou zde ale pro Bulhary jako součást národa
- **Češi** – vojenské
- **Bulhaři** – 90%, jsou i v zámoří a v sousedních státech
- náboženství – pravoslavní, katolíci 4%

RUMUNSKO

= složeno ze tří částí – Valašsko, Moldávie, Sedmihradsko (původně součást osmanské říše, až po karlovickém míru **1699** zpátky k Rumunsku) – knížectví

= dardské kmeny podrobeny romanizaci, ale uchovávali si vlastní kulturu

= byli sem stěhování lidé z Francie a Uher- pokus o vytvoření multikulturního prostředí sjednoceného německým jazykem – správní členění na vojenské újezdy (lidé odsud nemohli volně odcházet) – v blízkosti této hranice české, polské, ukrajinské vesnice

1829 – samostatnost Valašska a Moldávie

1858 – sjednocení Valašska a Moldávie

1878 – vzniká samostatné Rumunsko – monarchie, spojenec dohody, po **1 sv.v.** rozšířeno o Bukovinu, Besarábii (dnešní Moldávii) a Sedmihradsko

= v meziválečném období členem malé dohody

= **2.sv.v** – na straně Německa, přišli o Bukovinu a Besarábii (ty součást sovětského svazu)

Jiné menšiny:

- **Rumuni** 89%
- **Maďaři** 6-7% - při hranicích s Maďarskem, cítí se jako autoktonní (politicky aktivní)
- Rumunsko se k menšinám staví velmi benevolentně
- **Rómové** 2.5% - 250 tisíc oficiálně, ale předpokládá se asi 1 mil
- **Ukrajinci** 0,3%, **Rusové** 0,3%, **Němci** 0,3% (po r.1989 velký odchod do Německa)
- náboženství – pravoslavné, evangelíci, římská katolici, muslimové

MAĎARSKO

=kolem roku tisíc příchod kočovných kmenů maďarských, dostává se sem křesťanství
 = původně zahrnuje Slovensko, Podkarpatskou Rus, Transylvánii, Slavonii (ta dnes součást Chorvatska)
 = částečně zničeno osmanskou říší

- 1.sv.v** – 30% obyvatel Maďarského národa zůstalo v zahraničí
- 2.sv.v.** – spojenci Německa – získali zpět Sedmihradsko

Jiné menšiny:

- **Maďarové** 95%
- **Romové** 5%

SLOVENSKO

= kolem roku **700/800** – Nitranské knížectví
833 – integrace nitranského knížectví i do Velké Moravy
907 – bitva u Bratislavy – Slovensko postupně obsazeno Maďary

= 3 kulturní oblasti na sobě nezávislé
 → oblast u Bratislavy
 → horské oblasti – dlouhá údolí
 → JV oblasti – hungarizace

16. st. – Uherskou říší tvoří především Slovensko, většina Maďarska obsazena Osmany
pol.19.st. – část obyvatel se snaží vymanit
1848,1849 – pokus Horních Uher přidat se k Rakousku-pokus o maďarizaci – neúspěšný
1918 – součástí Československa – spojení dvou kulturní celků
 = kdyby si nespojili s Českem, asi by svoji státnost neuhájili a stali by se součástí Maďarska

POLSKO

10.st. = začalo vznikat polský národ
1385 = spojeno s Litvou, státnost narušena **1792,93,95** → postupné rozdělení Polska mezi Rusko, Prusko a Rakousko → narušení kontinuitnosti
 =feudální, po napoleonských válkách se obnovuje
1918 = obnoveno cela, nezávislost → až do roku **1939** trvá, pak obsazeno Rusy
 = oslabena východní část, nemůže se ubránit x Němcům
1945 = šoupe se hranice na západ, velké organizační úsilí (hranice vysídlených němců osídlena občany z východní Ukrajiny, ti se hlásili k Polsku)

= migrace do polských měst → stálá urbanizace později klesá, ve městec začíná chybět pracovní příležitost
 = výrazně Poláci migrují do států stř. E., USA → zůstávají přesto kontaktní s Polskem kvůli náboženství
 = dnes 39 milionů obyvatel, 98% jsou Poláci

NĚMECKO

= spolková republika, vzniká **1871** s německým královstvím, už má podobu dnešních hranic
 = feudální státnost se vytváří ve **4-5. st.**
 = 82 500 000 obyvatel

1871 = dovršuje se konstituce německého národa
 národ = je zde brán jako kompaktní jednotka, větší než rozsah státnosti, patří sem i ti mimo stát → Volksgeist

= němci definováni podle jazyka (to je ale nesmysl Rakousko a Švýcarsko se nepovažují za Němce) x definování na společném základě občanství, rodáctví do spolkové republiky
= **19. st.** – vystěhovávání, meziválečné období, jsou v USA, Kanadě, J.Am. Afrika, Austrálie → jsou úspěšnými asimilanty, udržují si krajanské spolky

Jiné menšiny:

- nejsou imigrantským státem, lidé se sem nechtějí stěhovat
- 93% **Němců**, stoupá natalita, soběstačnost vzrůstá
- **Turci** – 3%, nejvíce v Hamburгу a Berlíně (tam až 11%)

DÁNSKO

= germánská půda, kolem **6-7. st.** vznik

10.st. = Vikingové – obchod, cestování, ovládají spoustu území → i Švédsko a Anglie

1814 – Unie s Norskem zrušena → Dánsko je koloniální velmocí (Grónsko a Faery)

= 5.5 mil obyvatel, luteránství 85%, Katolictví, muslimství

ŠVÉDSKO

= původně spojeno s Vikingy → **1389** – Kalkatská Unie (s Dánskem) → základ feudální společnosti

12.st. – křesťanství

1521 – vystupuje z unie a snaží o samostatnou státnost

19. st. – vystěhovávání

= 9 mil obyvatel, výrazné imigrace muslimů (jsou kompaktní ve městech), je konstituční monarchií

NORSKO

= do roku **1814** pod vlivem Dánska, obtížné vytváření státu

= dva jazyky kvůli dánštině, nová norština se utváří uměle na základě rurálních nářečí, původně převládala dánština

= podniky ve městech dobře prosperují, od **1905** významní pro průmyslovou výrobu

= 3,5 mil obyvatel, konstituční monarchie

FINSKO

= špatně se protlačuje státnost, jsou často pod něčím vlivem

1154 = začínají patřit pod Švédské království, trvá to 700 let, pak rozdělení ještě Rusům

1808-1809 – armáda cara Alexandra, snaha o vytvoření lepšího vztahu než měli se šv → rusifikace → nepovedená

= drží si odlišný skandinávský jazyk, luteráni, 5 mil obyvatel

1917 = samostatnost, 2x bojovali se sovětským svazem → národní emancipace, oficiální státnost, finština úředním jazykem

ESTONSKO

= 5 mil ohavět, nemusí tam nutně žít, definují se tak i jinde (Finsko, USA, Kanada)

12.st. = realizace státnosti, křesťanství, ale dochází k podmanění Dánskem a **1227** křížáci (Estonsko kontrolováno Polskem, Švédskem a Rakouskem)

1918= vyhlášení nezávislosti x sovětskému svazu → občanská válka → končí **1920**, nezávislost, podepsání mírové smlouvy

1940 = obsazení sovětským svazem až do roku **1991**

= 2.sv.v. –rusifikace, likvidování estonské inteligence (vystěhování na Sibiř nebo do Kazachstánu → velká mobilita osob, vystěhování Estonci nahrazeni Rusy

Jiné menšiny:

- 70% **Estonců**
- **Rusové** 30% (Talin a průmyslové oblasti)
- **Finové**

LITVA

= 2,9 mil obyvatel, 0,5 mil obyvatel v Austrálii a USA
= příchod Blatských kmenů, asimilace, sami se formují ve **12. st.**, výrazný a dlouhotrvající vliv mezi nimi a Polskem (dále ale ovlivněni Ruskem, Ukrajinou hlavně **ve 14.st.**)
1569-17.. = součást Polska, christianizace a katolická většina → dnes protestantství, pravoslavní

Jiné menšiny:

- 70% **Litevců**
- **Rusové 6%, Poláci 5%**

LOTYŠSKO

= 2,3 mil obyvatel
= urbanizační země, hodně jich žije v E,USA a AUS (200 000)
18.st. = začátek, většina území k Rusku, po rozdělení Polska víc tíhnou k Rusku (i územně)
1918 = samostatnost, ta končí **1940-1990**
= luteránství 50%, římsští katolíci, pravoslavní

Jiné menšiny:

- 58% **historických Lotyšů**
- **Rusové 30%, Bělorusové, Ukrajinci, Poláci, Litevci**

BĚLORUSKO

= počet obyvatel se neustále snižuje
= pokus o prohlášení nezávislosti v roce **1918**, funguje pouze půl roku, pak vstup Rudé armády, vláda odchází do exilu
1990 – vyhlášená nezávislost, platí až do dnes
1994 – začíná diktatura
= větší část obyvatel se hlásí k ruštině, běloruština pouze symbol státnosti
= katolíci, pravoslavní

MOLDÁVIE

= převážná část Besarábie
1918 – součást RU → pak Rumunsko →**1940** součástí SSSR (až do roku **1991**, to zas opět součást Rumunska)
= i české vesnice
1944 – 1994 – opět součást SSSR

UKRAJINA

= odvozují se od Kyjevské Rusy (9.st.)
14.st. – obsazena mongolskými nájezdníky, byli součástí Litvy a carského Ruska
= po 1.sv.v. – rozdělena na Z – součást Polska
V – součást SSSR
1941 – 1944 – okupace Německa
1944 – součást SSSR (i západní část a Zakarptská Rus)
1991 – vyhlášena samostatnost
= úředním jazykem ukrajinština (ale není rozšířena po celém státě – pouze Z a SV části)
= východní požívá ruštinu (proruská identita)
jižní převládá ruština

MALÁ EVROPSKÁ ETNIKA

• **LUŽIČTÍ SRBOVÉ**

= poslední zbytek polabských Slovanů, asi *120 tisíc* (někde uváděno i 250 tisíc)
= větší část v S Německa
5-6. st. – území o rozloze asi km², někdy zasahovalo až do Polska
10.st. – Lužice součást *německých* feudálů
11.st. – součást *Polského* státu

14-16. st. – součást *českého* království

19.st. – území rozděleno mezi Sasko a Polsko, probíhá jakási národní emancipace, jazykově nejsou zcela konzistentní, Horní Lužice = Sasko, mají liberálnější přístup

1848 – dosáhli výuky a bohoslužeb v *srbštině* (i v horní)

1912 – založena **organizace Domovina** – zastřešení srbských sdružení – existuje dodnes

= úvahy o sloučení s Československem

= Výmarská dohoda jim v rámci Německa zajišťovala svobodný vývoj

= **během 2.sv.v.** – násilná integrace, nepovedla es, považování za slovensky mluvící němce, nepostihla je persekuce, jako kdyby byli považováni pouze za Slované, **1937** – zakázána Domovina, **po 2.sv.v.** zaveden institut

1989 – vytvořeno Srbské národní shromáždění

Dolní L. – Sasko

Horní L. – Braniborsko

= lužická srbština jazykem, mluví jí 40-45% osob, jsou **bilingvní**

• **FRÍSOVÉ**

= západogermánská skupina, Frísland – záp. Nizozemí, fríské ostrovy

= jazyk – **fríština** – schopnost komunikovat, blízká staré angličtině → po ztrátě samostatnosti přestala být fríština úředním jazykem (stává se jím **holandština**), obnoven až mezi 19-20.st.

= ve středověku významnými rejdaři a obchodníci

1937 – prosazena výuka ve školách

1938 – založena fríská akademie

• **VLÁMOVÉ A VALONI**

= blízké Nizozemcům, dnes Belgie (5 mil **-58% Vlámové** a 3 mil **-45% Valoni**), **bilingvní** (více franc.)

16.st. – nizozemská revoluce, do jižní části přichází Francouzi, zavedena sem francouzština, přistěhovalci, vládnoucí špína → Valoni

Vlámové – zemědělství, chov dobytka, vesnické obyvatelstvo, nizozemština

1.sv.v. – Valoni, důstojnější sbor X Vlámové – vojáci → paralizace armády (nacionalizace)

2.sv.v. – odolné (ne jako v první sv.v.)

= federativní uspořádání

• **BRETONCI** – 1 mil

= Francie 53 tisíc km² – Bretaň má 4 mil.ob., bretonština 500 -600 tisíc ji má za mateřský jazyk

= přišli z Cronwalu v 5,6 st. → Keltové

= Bretaň do **10.st.** samostatná, pak stále více závislá na Fr.

1532 – trvalá **unie mezi B a F**

18.st. – po revoluci (stáli na straně královského režimu) vystaveni asimilačnímu tlaku, až do **30. let 20.st.** – pak dochází ke zvýšení národního cítění

= meziválečné období – obnova jazyka literatury, řeší se její uspořádání

1940 – obsazena nacisty, přiklonili se k nim v doměří, že získají samostatnost, němci ihned asimilační tlak, bretonci se v **50,60** letech trhají → emancipační hnutí a ekonomické požadavky

= bretonština- spíše mluvená (TV), 75% ji umí

• **ALSASANÉ**

= germánský původ, centrum Štrasburk, 1 mil a 200 tisíc

=součástí Německa, po 30. válce FR a od roku **1870-1871** znovu Německo, 1sv.v. opět FR a po 2.sv.v. znovu Německo

= po roce **1945** školy ve francouzštině, od **70. let** dialekt alsaský, obroda jazyka, ale převládá FR

• **SÁMOVÉ, LAPONCI**

= Norsko, Fin., Šv., Rusko, ugrofinové, kočovní (Laponsko a poloostrov Kola)

= rozkládají es nadzemí 400 tisíc km², 35 000 – 75 000

= nejvíc v Norsku (50-70%), Šv 25%, Fin 10%, Rusko a Kola 5%

= status *Indeginous people* – podle OSN speciální status „chránění“ (silná podpora jazyka a kultury)

1917 – Sámové vznikají – **1948** – kulturně se vymazují (dnes ve všech těch zmíněných státech)

= mají vlastní parlament, samostatnost, zastřešující organizací jim je *Severská org.* (hlava volena z F,Šv, N

= nejsou v Rusku (teritorialita, tam nemají nic, pouze malé kulturní org.)

1991 – po rozpadu SSSR se snaží kočovat → nejde to, dřív to bylo běžné, dnes ale jsou navyklí na usedlost, dřív chovné stanice sobů – v zimně lesy a léto u moře

= dnes jsou na tom kontinuálně hůře než před rokem 1991

H, Eidham – „Etnické skupiny a hranice“ – popisuje Laponce, jde o *stigmatizovanou* skupinu, jsou obyvateli druhého řádu, chovají se např. víc švédsky než švédové

Ericsson – vystihuje pouze filtraci etnik

- **AROMUNI**

= balkánská populace, řecko, bulharsko, horvatsko, Rumunsko, Albánie, hory (jsou pastevci)

= **po 1 sv.v.** asi 30 – 40 tisíc, většinou asimilováni, zbytky jsou i v USA a E

= používají jazyk země, kde žijí, těžko identifikovatelné, jsou silně emancipováni

= jazyk původně podobný latině → většinou stmelováni na základě podobného způsobu života, nejde o společný původ

2002 – snaha o zdokumentování Aromunů, počet odhadnut na 600 tisíc, potvrzuje teorii původu

- **VALAŠI**

= etnografická skupina rumunského národa mezi Dunají a Karpaty, kde byli původně Valaši

od 14. st. – šíří se na východ na zakarpatskou Ukr. → na sev. Slov., Polsko (**v 15. st.** dokonce až na Moravu) → kočují do 17.st. a cestou ztrácejí svou kulturu, dlouho považováni za Rusíny z Ukrajiny

- **GAGAUZOVÉ**

= turecký národ, pravoslavní, blízko Turkům, ale neovlivnili je islámem, ale Bulharskem a Řeckem, přejímají jazyk jen tak

= v Rumunsku a Moldávii nejvíc (130 tisíc), 30 tisíc v Bulharsku, jižní Ukrajina a okolí Oděsy asi 30 tisíc

- **KARČAKANI**

= polodomácká pastevecká skupina, středohorské oblasti a planiny, podobný způsob života jako Aromuni, ale mluví řecky

- **POMAKOVÉ**

= 150 až 300 tisíc, muslimové hovořící bulharsky, jsou z hor (vých. Rodopy), politika je k nim ambivalentní, neví se totiž, co jsou, jestli Bulhaři nebo Turci

= jsou velcí, ale strach jejich asimilace

- **FAEŘANI**

= autochtonní na Farských ostrovech, asi 40 tisíc, jsou Dánové, 6 tisíc žije mimo FO

= rozsáhlá autonomie, jazyk podobný němčině, žijí se rybolovem

= jsou samostatní, bilingvní, mají vlastní školství, skoro všichni mluví farsky, protože žijí izolovaně

= roste jejich počet, separatistické vztahy – snaha o úplnou samostatnou existenci

- **GRÓŇANÉ**

= míšenci eskymáků a Norů, Vikingové v 10.st., často spojováni i s franskými prvky

1261 – pod Dánsko, **až do 16.st.**, pak osamostatnění, ale stav se vrací zpět (spousta jich dnes žijí v Dánsku)

Etnoemancipační hnutí – boj o samostatnost, získávají ji v roce **1979**

= grónština i ve školách

- **BORNHOLMANÉ**

= 50 tisíc, nejvýchodnější část od Polska (ostrov), u Dánska, mluví jazykem podobným švédštině

- **KARELOVÉ**

= etnická skupina finského národa, východní část, 900 tisíc, v Rusku pokládáni za zvláštní

- **FRIULOVÉ, LADINOVÉ**

= 350 tisíc, Itálie, nejpočetnější odvětví rétorománské větve, v západní It., friulsky 70% (i knihy ve fr.)

= ve středověku samostatnou správní jednotkou, od roku **1866** patřili Rakousku

- **GOTLANDĚANÉ**

= 55. tisíc., ostrov Gotland a přilehlé – východně od Švédska

= jazyk klasifikován jako samostatný germánský jazyk, písemné památky až v 16.st.

- **SKAŇANÉ**

= jižní část Švédska, jazyk blízký švédštině a dánštině

- **CORNWALLANÉ**

= JZ Anglie, Cornwall považován za centrální území Keltů- zformovali se v **8-10 st. př.n.l.**

= vznikly z více kultur → nehomogenní struktura

= **od 1.st. př.n.l.** vytlačování do Skotska a Irska – do r. **936** tvořili samostatný útvar

= cornština – užívaná až **do 16.st.**, převážně v západní části, bretoňská větev keltských jazyků, od **19.st.** prosazování angličtiny (v **18. st.** už se nepoužívá cornština)

1935 – první rozhlasové vysílání

- **GAELOVÉ (SKOTŠTÍ)**

= SZ Skotska, jsou sem vytlačeni Římany, 90 tisíc

= jejich příbuznými jsou Piktové – domluva gaelštinou společně s angličtinou

= mají vlastní literaturu – překlady náboženských textů

- **MANXANÉ**

= STř Skotsko, jazyk získávají studiem, není mateřským

- **WALESANÉ**

= 3 mil., mají stále větší samostatnost, rodný jazyk cca pro 1 mil.

- **ŽIDÉ**

= pojmání jako náboženské etnikum

= národ vznikl sdružením několika kmenů (dle jejich mytologie jich bylo 12) – král David sjednotil izraelské kmeny

722 př.n.l. – asyrský výboj, **587 př.n.l.** opět, **70 – 135 n.l.** – území ovládnuto Římany, proběhlo několik povstání – židovská diaspora – šíří se do celé Evropy

= **po 2sv.v.v.** – idea společného státu a jazyka, výuka náboženství spjata s výukou čtení – jejich počet redukován, přesídlují do USA

= ve většině státech ghettoizováni – nesmí se mísit s ostatním obyvatelstvem

1948 – vytvořen stát Izrael na území britské Palestiny

= moderní hebrejščina, ortodoxní judaismus – Izrael

= cca 30 mil – v USA 5.5, v Izraeli také, zbytek ve světě

1989 – do Izraele přichází Židé z východního bloku – potíže se začleněním

- **ARMÉNI**

= 8 mil (3 mil v Arménii, zbytek v zahraničí), indoevropský původ, obývali arménskou vysočinu

1915-1918 – největší odchod Arménů – Turci se je pokusili vyhladit – Arménská diaspora

= Rusko, USA, FR, ŠP, IT, RUM, BUL → vytváří si zde školní a náboženské instituce, tisk

= mají systém velkorodin, nemají problém se začleněním do nové společnosti – vzájemná solidarity

- **RÓMOVÉ**

= 12 mil., ve všech zemích Evropy, Blízký východ, Sev. Amerika, nejvíc v Rumunsku a na Slovensku

= nejméně v Makedónii – identifikují se zde jako egyptané

= migrační směry – rómština patří k indické skupině indoevropských jazyků, původ v Indii – několik cest

a) přes Turecko na Balkán

b) severní Afrika po břehu Středozemního moře do Španělska

= Rom – pochází z jejich jazyka – znamená člověk, muž

Cikán – z řečtiny „cacingano“

= v Evropě 13 – 14. st. – asimilační snahy

= konec 20 st. – snahy o politickou emancipaci – první sjezd 1971 v Londýně

= migrace z vých. Evropy do USA, VB a Kanady

= Mezinárodní rómská Unie

= snaha o vytvoření jednotného rómského jazyka, šlo by o umělý jazyk, který by se museli Rómové učit, každá oblast totiž svůj vlastní dialekt

RODINA

= **John Hajnal, Jack Goody** – tematika rodiny v Evropě – kladou si otázky o specifikách rodiny, jak souvisí tematika rodiny s ekonomickým úspěchem Evropy

- = nukleární rodina je ve všech společnostech na světě důležitá – jde o skupinu společně žijících osob (tak to ale definováno nemáme ☺)
- = malé rozdíly mezi velikostí rodin, rodové linie (svazky přes oba rodiče), významná pouta mezi matkou a dítětem
- = Goody v antropologické tradici zastává historicko-antropologické zájmy

Diferenciace : antická rodina
 křesťanská rodina
 protoindustrialistická

Antická rodina

- = unilinearita, bilateralita, monogamní a heterosexuální, zájem spíše o římskou rodinu
- = zesilování koalic v rodině – lze zastávat fce druhého partnera
- = ženy chápány jako nesoběstačné – ačkoli mohly dědit a vlastnit majetek nebyly s muži rovnoprávní
- = důležitým se stával industrialismus – v rodině pracujeme nejen na sebe, ale i na druhé
- = propuštění otroci žijí samostatně
- = incest – možné sňatky bratranců a sestřenic – vytvářejí se pevné svazky mezi několika rodinami
- = možný rozvod – žena se pak musí ale co nejdřív provdat (i při ovdovění)

Středověká a raně novověká rodina - křesťanská

- = nízká rozvodovost, téměř absence, za rozvod se totiž muselo platit
- = existence kmotrovství – rituální příbuzenství – kmotr se stává autoritativní osobou, má závazky vůči kmotřenci
- = flexibilní z hlediska nástupnictví
- = dochází k rozptylné evoluci – rozdělování majetku – věno, dědictví
- = incest se vztahuje i na část nepokrevních příbuzných
- = omezení mimomanželských svazků, vznikají instituty adopce a opatrovaných po ovdovění – církve tak bohatne (získává majetek těch, kteří nemají dědice)
- = malá izolovaná citová rodina

- = linie Terst – Petrohrad – protíná Československo (dělí ho na Č+M / Slovensko) - 1965
- = člověk vystřídal několik sociálních rolí během života (jinoch – do učení – tovaryš – mistr – manžel)
- = až v pozdějším věku se žení – musí mít zabezpečený život – dílna, práce, domov
- = děti málo, rodiče jsou zodpovědnější a děti samostatnější → nuklearizace rodiny = dvougenerační domácnosti

= Hajnal srovnával Toskánsko a sev. Evropu:

- jednoduchý typ domácnosti – služebnictvo ve vlastním domě, pozdní sňatky
- sdružená domácnost – sňatky v mladším věku
- složitý typ domácnosti – vícegenerační domácnost

- = západní společnost komplikovanější vztahy mezi dětmi a rodiči
- = majetek je nedělitelný – nejstarší syn po svatbě získá majetek, mladší odchází nebo pracuje, většinou do města (nežení se, málo peněz)
- = sňatek nejstaršího syna poměrně v pozdním věku
- = sňatek šlechty – využít plodné období ženy, sňatky proto brzo, hodně dětí a velká mortalita → snaha za každou cenu zajistit dědice

- = Goody – výminkové právo – severní Ev. a jižní FR. – svazek brzo, postarají se o rodiče, budou mladší
- = na západě větší hustota obyvatel než na východě – má vliv na rodinu
- = odlišnost mezi katolíky a protestanty – protestanti vychovávají děti bez vztahu k matce, zaměřeno na ekonomický úspěch

= filiacentrické – středově souměrně závislý

Protoindustrialistická rodina

- = 18, 19 st. – v E běžná námezdná práce – ženy určitou práci přebírají
- = opět snížení sňatkového věku (19.st. v evropě populační exploze)
- = sbližování mužských a ženských rolí, nárůst počtu matrifukálních rodin (funguje v E i v Karibiku)
- = zodpovědnost rodičů se přenáší na matku matky, role otce klesá
- = nárůst rozvodovosti a soužití nesezdaných párů

- = malé rodiny – nepotřebují svazky, jsou kontinuální
- = socialistická rodina – mizí náboženská role, možnost regulovat velikost rodiny (interrupce), vysoká rozvodovost
- = buržoazně – demokratická rodina – vyšší věk sňatku, status svobodných matek, instituce osamělých rodičů (podle Goodyho rodiče v produktivním věku, ale děti už žijí nelokálně), nesezdané soužití, málo rozvodů
- = de. grafický propad populace z V Německa – ženy se provdávají do Z německa, na východě zůstávají svobodní ekonomicky neúspěšní muži

Smíšená manželství

eticita – dlouhodobý spor mezi primordialisty a konstruktivisty
 Martin Kanovský – Esencialismus a etnicita – článek

- primordialisti – člověk se jednou naučí kultuře a už z ní nelze vyjít, biologicky dané, u židů filiace po matce, u muslimů po otci
- Kanovský – výzkum v ukrajinské vesnici Storožnica – slovenské a maďarské menšiny – ne biologicky daná kultura, přizpůsobují se (díky lokaci, jazyku, vzdělání)
- = sociálně není možné svou identitu přebudovat
- = národnost není závazná, jde o deklaraci zvenku

komponentová analýza – používá se v politické antropologii